

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Малихіна Олександра Володимировича

про дисертацію Дибкової Людмили Миколаївни

«Теоретико-методичні засади системи оцінювання результатів
навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання

Актуальність теми дисертації. Розвинена інфраструктура сучасної економічної системи, виникнення різних форм власності і нових економічних відносин, зміни в розвитку економічних процесів потребують від майбутнього фахівця фундаментальної економічної освіти, сформованості економічного мислення, високого рівня економічної та інформаційної культури. Сучасні роботодавці очікують від майбутніх фахівців наявності широкого спектру компетентностей (здатність працювати в команді; уміння самостійно приймати рішення; лідерський потенціал; аналітичні навички; комп'ютерні та комунікативні навички та ін.).

Актуальність представленої дисертаційної дослідження Дибкової Л. М. обумовлена необхідністю упровадження в освітній процес інноваційних технологій, осучаснення методів оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей, які забезпечують надійність отриманих результатів, мінімізують суб'єктивізм викладачів при здійсненні оцінювання та призводять до підвищення якості у фаховій підготовці майбутніх економістів.

Авторка слушно визначає, що процес навчання має бути зорієнтований на динамічні зміни в навколишньому світі, а навчальна діяльність студентів економічних спеціальностей ґрунтуватися на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Інноваційним підходом до процесу оцінювання є обґрунтування висновку щодо необхідності проведення аналізу не тільки статистичних показників тих або інших результатів навчання студентів, але й врахування впливу інших факторів (професійна компетентність викладачів, методичне забезпечення навчальної дисципліни, планування результатів навчання та управління процесом оцінювання, наявність чітких критеріїв для проведення оцінювання й самооцінювання тощо).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації Дибкової Л. М. є достатньо обґрунтованими та достовірними. Здійснений авторкою аналіз фундаментальних наукових праць з проблеми дослідження, нормативних документів та сучасного стану процесу оцінювання навчальних результатів дали їй змогу виявити низку суперечностей та спрямувати дослідження на їх усунення. Необхідно відзначити й науково обґрунтоване застосування комплексу сучасних теоретичних і практичних методів наукового пізнання.

Достовірність та наукова новизна результатів дослідження.

Авторкою представленої дисертації доведено, що система оцінювання навчальних результатів, яка ґрунтується на аналізі впливу взаємопов'язаних чинників на загальний результат, базується на чітко визначеній меті та запланованих результатах навчання, розроблених критеріях оцінювання, покращує якість освіти, сприяє формуванню необхідних професійних компетентностей майбутнього економіста, визначених відповідно до фаху.

У процесі здійснення дослідження проаналізовано сучасні тенденції, що спостерігаються за проведення оцінювання навчальних результатів (орієнтація процесу навчання на чітко визначений перелік запланованих навчальних результатів, які необхідно отримати; реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії між студентами та викладачами та ін.); також враховано в організації процесу викладання навчальних дисциплін, розробленні навчально-методичного забезпечення для лекційних і практичних занять та завдань для самостійної роботи. Аргументовано, що цілісність процесу оцінювання навчальних результатів обумовлена інтегративним характером взаємодії всіх його складових на основі узгодження цілей усіх суб'єктів навчального процесу для забезпечення конкурентоздатності майбутнього фахівця на ринку праці, а освітнього закладу – на ринку освітніх послуг.

Слушними видаються запропоновані авторкою організаційно-дидактичні умови (с. 19) для забезпечення ефективності здійснення оцінювання навчальних результатів. Заслужовує позитивної оцінки акцентування на самоосвітній та самооцінювальній діяльності студентів (с. 17).

Особливу увагу привертають запропоновані Л. М. Дибковою та упроваджені в навчальний процес нові підходи здійснення оцінювання навчальних результатів у процесі проведення лекцій, практичних занять, розробленні навчальних завдань для виконання студентами самостійних робіт,

новітні методики створення інтерактивних навчальних завдань та розробки інтерактивних мультимедійних презентацій лекцій і допоміжних матеріалів до них. Вагомим надбанням є проведений авторкою аналіз тестової технології оцінювання навчальних результатів та надані пропозиції щодо розроблення тестових завдань та організації оцінювання за допомогою тестів.

Достатньо переконливою видається позиція автора дисертації відносно того, що оцінювальна діяльність викладача полягає не тільки у ефективному проведенні контрольних заходів у рамках навчального процесу, але й у вмінні оцінити особистісний і професійний розвиток студентів, проаналізувати тенденції розвитку педагогічних технологій та обрати найкращі методи і форми проведення навчальних занять, дослідити соціально-психологічний клімат у групі студентів, спроектувати ефективні контрольні заходи та розробити на компетентному рівні завдання для оцінювання навчальних результатів. Як висновок, Дибкова Л. М. наголошує на тому, що професійна компетентність викладача потребує постійного оновлення й удосконалення.

Таким чином, глибокий і системний аналіз проблеми дав змогу здобувачці зробити аргументовані висновки щодо розділів та загальні висновки, які відповідають поставленій меті й найважливішим положенням представленого дослідження. Зміст автореферату повною мірою відображає основні положення дисертації, представлені науково-методичні матеріали додатків суттєво підвищують практичну цінність результатів дослідження.

Загалом позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити певні дискусійні положення, а також висловити окремі побажання.

1. Ураховуючи той факт, що робота має назву «Теоретико-методичні засади системи оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей», незрозуміло, чому перший розділ має назву «Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей». Методологічний аспект авторкою розкривається здебільшого у другому розділі.
2. Авторка дослідження як провідний методологічний підхід обирає системний, але враховуючи актуальні тенденції розвитку компетентнісно-орієнтованої освіти у вищій школі, вважаємо, було б доцільно звернутися до аналізу положень саме компетентнісного підходу та, можливо,

показати, яким чином можна інтегрувати процес реалізації згаданих підходів на комбінаторно-контамінаційній основі.

3. На наше переконання, основні дидактичні категорії дослідження мали бути визначені більш чітко й конкретно. Так, організаційно-дидактичні умови, котрі авторка обґрунтовує та визначає в науковій новизні як одну з позиційного, що в роботі було зроблено вперше, на жаль, потрактовуються на рівні презентації поняття по-різному: у назві Розділу 4 «Організаційно-дидактичні умови здійснення оцінювання результатів професійної підготовки студентів економічних спеціальностей»; у шостому завданні (стор. 9 дисертації) «організаційно-дидактичні умови реалізації системи оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей»; у науковій новизні (стор. 11 дисертації) «організаційно-дидактичні умови організації та здійснення оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей».
4. Дисертантці слід було більш уважно підійти до формулювання назв підрозділів, оскільки спостерігаються певні розбіжності та не точності в назвах, котрі винесено в зміст та по тексту роботи (наприклад, назви підрозділів 1.1; 2.2 та інші певні технічні огріхи).
5. Окремі положення висновків до розділів дисертації та загальні висновки є дещо розлогими, мають описовий характер, повторюють текст підрозділів і не повною мірою узагальнюють здобуті авторкою результати проведеного дослідження.

Однак зроблені зауваження істотно не впливають на значущість дослідження, позитивну оцінку отриманих наукових результатів, їх обґрунтованість, новизну та важливість для розвитку теорії навчання.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Дибкової Людмили Миколаївни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне та прикладне значення. Представлена робота є підґрунтям для подальшої розробки науково-теоретичних основ проведення оцінювання результатів навчання для покращення якості вищої освіти в українському просторі вищої освіти; психолого-педагогічних умов трансформації вітчизняної системи забезпечення якості вищої освіти в загальноєвропейську.

Наявність необхідної кількості публікацій, створене ґрунтовне навчально-методичне забезпечення (практикум; навчальний посібник, авторські

методика розробки навчальних завдань та презентаційних матеріалів лекції із допоміжними матеріалами та ін.), апробація результатів дослідження на конференціях – все це свідчить про зрілість дисертантки як самостійного наукового дослідника.

Тема дисертаційної роботи Дибкової Людмили Миколаївни є актуальною, одержані результати містять наукову новизну, мають теоретичне та практичне значення. Основні положення дисертаційного дослідження, практичні розробки автора обґрунтовані та достатньою мірою оприлюднені у наукових статтях у фахових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій. Високий науковий рівень дисертації значною мірою забезпечує опора на наукову методологію, використання значної кількості теоретичних джерел, репрезентативна вибірка учасників експерименту, використаний математико-статистичний інструментарій.

На основі аналізу дисертації, автореферату та публікацій здобувачки Дибкової Л. М. вважаємо, що дисертаційна робота є самостійним, логічно завершеним педагогічним дослідженням, у якому отримано нові, науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що є вагомим внеском у подальший розвиток педагогічної науки. Представлена робота відповідає чинним вимогам пп. 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567), а її авторка, Дибкова Людмила Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук із спеціальності 13.00.09 – теорія навчання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

О. В. Малихін

